

<https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.11.029>

УДК 339.923:004(4-67ЄС)

JEL: F15, K23, L86

О.С. КАРАСЬ, канд. екон. наук, доц.,
доцентка кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, 46000, Тернопіль, Україна
e-mail: olenakaras1@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0659-0737>

ФОРМУВАННЯ ЄДИНОГО ЦИФРОВОГО РИНКУ ЄС: ПРАВОВІ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

Здійснено комплексний аналіз формування Єдиного цифрового ринку (ЄЦР) ЄС як стратегічної ініціативи для усунення бар'єрів у цифровому середовищі, стимулювання інновацій і забезпечення захисту прав користувачів. Розглянуто ключові нормативно-правові акти. Окреслено економічний вплив ЄЦР на єдиний внутрішній ринок, розвиток електронної комерції, цифрової інфраструктури і конкурентоспроможності ЄС. Проаналізовано перспективи приєднання країн-кандидатів, зокрема України, до ЄЦР через SWOT-аналіз цифрової інтеграції, запропоновано «дорожню карту» адаптації українського законодавства до цифрового acquis ЄС.

Ключові слова: Єдиний цифровий ринок; Європейський Союз; Загальний регламент із захисту даних (GDPR); закон про цифрові послуги (DSA); цифрова трансформація; правове регулювання; економічна інтеграція; Україна.

У XXI ст. цифрова трансформація стала не лише технологічним, а й геополітичним і правовим викликом, що визначає нову парадигму соціально-економічного розвитку. Європейський Союз, прагнучи зміцнити свою глобальну конкурентоспроможність і захистити фундаментальні права громадян у онлайн-просторі, ініціював створення Єдиного цифрового ринку (ЄЦР). Ця ініціатива являє собою одну з ключових складових Стратегії цифрового роз-

Ц и т у в а н н я: Карась, О. (2025). Формування Єдиного цифрового ринку ЄС: правові та економічні аспекти. *Економіка України*. 68. 11(768). 29-42. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.11.029>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2025. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

витку ЄС і відіграє центральну роль у процесах європейської інтеграції, модернізації внутрішнього ринку, а також забезпечення цифрового суверенітету.

Протягом останніх років провідні науковці досліджували ключові проблеми формування Єдиного цифрового ринку ЄС у правовому й економічному вимірах. Так, О. Андрійчук (Andriyuchuk, 2023) аналізував трансформацію антимонопольного права в умовах цифрової конкуренції і роль Digital Markets Act у регулюванні платформ. Т. Ерген із співавторами (Ergen et al., 2024) зосередилися на функціонуванні цифрових платформ праці, нерівності й трансформації ринку праці. Ф. Гакер з колегами (Hacker et al., 2022) досліджують регуляторні виклики, пов'язані з штучним інтелектом і доступом до даних у межах ЄС. Крім того, у колективній праці (Novelli et al., 2024) розглянуто юридичні виклики генеративного ШІ в межах правового поля ЄС, включаючи відповідальність, інтелектуальну власність і прозорість.

М. Віл (Veale, 2024) досліджує правові наслідки застосування інформаційних технологій, зокрема, у сфері конфіденційності й цифрових прав. ЄЦР спрямований на усунення бар'єрів у транскордонній електронній торгівлі, гармонізацію цифрового законодавства і створення рівних умов для бізнесу й споживачів на всій території ЄС. У цьому контексті на особливу увагу заслуговують нормативні акти, що формують правову архітектуру цифрового ринку, зокрема Регламент (ЄС) 2018/302 щодо геоблокування, Загальний регламент із захисту даних (General Data Protection Regulation — GDPR), закони про цифрові послуги (Digital Services Act — DSA) і цифрові ринки (Digital Markets Act — DMA), а також проект AI Act.

Проте окремі проблеми даної тематики залишаються недостатньо вивченими і дослідженими.

Отже, **мета статті** — визначити концептуальні засади й правові механізми формування Цифрового єдиного ринку Європейського Союзу як складової нової економічної моделі в умовах цифрової трансформації, обґрунтувати шляхи гармонізації українського законодавства з правовим полем ЄЦР для забезпечення ефективної інтеграції України до європейського цифрового простору.

Для країн-кандидатів, таких як Україна, інтеграція до ЄЦР означає не лише доступ до нових можливостей, а й необхідність суттєвої адаптації правового і економічного середовища. У цьому контексті розглянуто як правові засади функціонування ЄЦР, так і його економічні наслідки для ЄС і країн-партнерів, з фокусом на потенціал цифрової інтеграції України.

Ініціатива створення Єдиного цифрового ринку була проголошена у 2015 р.¹ Його основною метою є забезпечення вільного пересування товарів, послуг, осіб і капіталу в цифровому вимірі. Формування ЄЦР Європейського Союзу відбувається в складному багаторівневому правовому середовищі, яке поєднує загальні засади функціонування внутрішнього ринку ЄС з особли-

¹ A Digital Single Market Strategy for Europe. COM(2015) 192 final. *European Commission*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0192> (дата звернення: 31.10.2025).

востями цифрового простору. Правова база ЄЦР складається з актів первинного і вторинного права ЄС, рішень Суду ЄС, а також стратегічних ініціатив Європейської комісії. Основною метою є створення цілісного цифрового простору, в межах якого забезпечено вільний рух цифрових товарів, послуг, капіталу і даних без штучних бар'єрів. Первинне право ЄС, зокрема Договір про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС), встановлює фундаментальні принципи внутрішнього ринку (ст. 26, 114 ДФЄС), які є підґрунтям для формування цифрового виміру цього ринку. Право на вільний обіг товарів і послуг поширюється і на цифрові продукти, що формально закріплює правову можливість створення ЄЦР. Регламент (ЄС) 2016/679 (GDPR) є основним правовим інструментом у сфері захисту персональних даних. Він запровадив єдині стандарти обробки даних на території ЄС, установивши принципи законності, мінімізації, прозорості та відповідальності. GDPR також містить механізми міждержавної співпраці через Європейську раду з питань захисту даних (European Data Protection Board — EDPB)². Його дотримання є обов'язковим для всіх компаній, які оперують з персональними даними громадян ЄС, незалежно від їх місця реєстрації.

Регламент (ЄС) 2022/1925 Digital Markets Act встановлює правила для великих онлайн-платформ, які мають статус «ворітних» (gatekeepers). DMA забороняє несправедливі практики, зокрема, нав'язування власних послуг, обмеження доступу до ринку або дискримінацію бізнес-користувачів³. Метою є забезпечення рівних умов для всіх учасників цифрової економіки.

У контексті цифрових ринків (DMA) gatekeepers («ворітні суб'єкти» або «цифрові воротарі») — це великі онлайн-платформи, які займають системно важливе становище на цифровому ринку і справляють значний вплив на доступ бізнесу до споживачів⁴. Регламент (ЄС) 2022/2065 (DSA) встановлює зобов'язання для цифрових посередників, включаючи хостинг-платформи, соціальні мережі та онлайн-маркети. DSA передбачає зобов'язання щодо прозорості алгоритмів, видалення незаконного контенту й співпраці з наглядовими органами. Уперше запроваджено поняття «системний ризик», який великі платформи мають проактивно ідентифікувати й усувати⁵.

² Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council (General Data Protection Regulation — GDPR). *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0679> (дата звернення: 31.10.2025).

³ Regulation (EU) 2022/1925 (DMA) *EUR-Lex*. Regulation (EU) 2022/1925. Digital Markets Act, DMA. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj/eng>; Regulation (EU) 2022/2065 (DSA) *EUR-Lex*. Regulation (EU) 2022/2065 Digital Services Act, DSA. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj/eng> (дата звернення: 31.10.2025).

⁴ The Digital Markets Act: ensuring fair and open digital markets. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-markets-act-ensuring-fair-and-open-digital-markets_en (дата звернення: 31.10.2025).

⁵ *EUR-Lex*. *European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj/eng> (дата звернення: 12.09.2025).

Директива про електронну комерцію (2000/31/ЄС) визначає базові правила функціонування електронної торгівлі в ЄС. Вона встановлює принцип «країни походження» і відповідальність провайдерів інформаційних послуг, формуючи базову правову інфраструктуру для онлайн-діяльності⁶.

Акт про кібербезпеку (Регламент (ЄС) 2019/881) — єдина система сертифікації ІТ-продуктів у межах ЄС і посилений мандат Європейського агентства з кібербезпеки (European Union Agency for Cybersecurity — ENISA). Це важливий елемент довіри до цифрової інфраструктури, особливо в контексті цифрової трансформації публічного сектору і критичних сервісів⁷.

Регламент (ЄС) 2018/302 щодо запобігання необґрунтованому геоблокуванню є важливою складовою цифрової політики Європейського Союзу, що спрямовується на забезпечення рівного доступу до товарів і послуг у межах внутрішнього ринку. Його ухвалення стало відповіддю на практику дискримінації споживачів на основі їхньої національності, місця проживання або тимчасового перебування. Регламент забороняє обмеження доступу до онлайн-інтерфейсів, блокування або перенаправлення користувачів без чіткої згоди, а також диференціацію умов продажу, таких як ціни, умови оплати чи доставки, за географічним принципом. У цьому контексті він посилює принцип недискримінації в електронній торгівлі, підтримує розвиток конкуренції та забезпечує свободу пересування цифрових товарів і послуг у межах ЄС⁸.

У контексті дослідження важливо окреслити нормативно-правові засади функціонування Єдиного цифрового ринку ЄС, які визначають рамкові умови його розвитку та інтеграції. Узагальнимо ключові елементи правової політики ЄЦР, що відображають багаторівневу структуру правового середовища ЄС, поєднання принципів внутрішнього ринку з особливостями цифрового простору, а також основні регламенти і директиви, що формують нормативну базу цифрової економіки (рис.).

Важливу роль у формуванні й реалізації правової політики ЄЦР відіграють:

- Європейська комісія — ініціює законодавчі акти і координує реалізацію стратегії DSM;
- Суд ЄС — тлумачить норми цифрового права й забезпечує їх уніфіковане застосування;
- Європейська рада з питань захисту даних (EDPB) — координує застосування GDPR;
- Європейська агенція з кібербезпеки (ENISA) — відповідає за стандарти кібербезпеки і сертифікацію.

⁶ Directive 2000/31/EC on electronic commerce. *European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32000L0031> (дата звернення: 12.09.2025).

⁷ Regulation (EU) 2019/881 — Cybersecurity Act. *European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R0881> (дата звернення: 12.09.2025).

⁸ Regulation (EU) 2018/302 on addressing unjustified geo-blocking. *European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018R0302> (дата звернення: 12.09.2025).

Структурна схема формування і реалізації правової політики ЄЦР
 Джерело: побудовано авторкою.

Проблеми гармонізації національного законодавства з нормами ЄС залишаються викликом. Зокрема, різні підходи до оподаткування цифрових послуг і локальних вимог у сфері електронної ідентифікації уповільнюють інтеграцію. З огляду на це, виявлено такі розбіжності (Савін, 2021):

1) фрагментація законодавства: незважаючи на єдині регламенти, деякі аспекти (наприклад, оподаткування цифрових послуг або цифрова ідентифікація) залишаються у винятковій компетенції держав-членів, що створює бар'єри для інтеграції;

2) гармонізація з правом країн-кандидатів: такі країни, як Україна, повинні адаптувати національне законодавство до *acquis communautaire* у сфері цифрових технологій. Це включає імплементацію GDPR, законодавства про кібербезпеку, а також інтеграцію до системи електронної ідентифікації (eIDAS);

3) регулювання штучного інтелекту (AI Act): ЄС готується до ухвалення окремого регламенту про штучний інтелект (AI Act), який стане наступним етапом у розвитку цифрового законодавства. Він визначить рівні ризиків і правила для використання AI у різних сферах. Основними вигодами є:

- стимулювання інновацій;
- підтримка малого і середнього бізнесу;
- розвиток цифрових стартапів.

Відкритий доступ до Єдиного цифрового ринку дозволяє споживачам скористатися нижчими цінами, ширшим асортиментом товарів і вдосконаленими механізмами захисту прав. Водночас малий бізнес дістає можливість виходу на європейський ринок без необхідності фізичної присутності.

Основні напрями економічного впливу ЄЦР (табл. 1):

1) **зростання продуктивності**. Цифрові технології автоматизують операційні процеси, знижують транзакційні витрати і сприяють масштабуванню малого й середнього бізнесу, який становить понад 99 % усіх підприємств у ЄС;

2) **посилення конкуренції**. DMA і DSA створюють умови для рівного доступу до ринку, знижуючи бар'єри для нових учасників. Це стимулює інновації, особливо у сферах FinTech, EdTech, HealthTech;

3) **інвестиційна привабливість**. Правова визначеність і єдині правила забезпечують сприятливий інвестиційний клімат для транснаціональних технологічних компаній;

4) **розвиток цифрової інфраструктури та інновацій**. Програми, як-от Connecting Europe Facility (CEF Digital), передбачають фінансування цифрових хабів, 5G, штучного інтелекту (AI) і суперкомп'ютерів, сприяючи інноваційному розвитку регіонів.

GDPR залишається головним нормативним актом у сфері захисту персональних даних. Разом з тим зростає загроза кіберзлочинності, що потре-

Таблиця 1. Економічні ефекти ключових нормативних актів ЄЦР

Акт / Ініціатива	Основний фокус	Очікуваний економічний ефект	Цільова аудиторія
GDPR (2016/679)	Захист персональних даних	Зниження репутаційних ризиків, посилення довіри споживачів	Усі компанії, що працюють з даними
DSA (2022/2065)	Контент, онлайн-посередники	Зменшення ризиків онлайн-шахрайства, зміцнення споживчої безпеки	Великі платформи, маркетплейси, хости
DMA (2022/1925)	Обмеження монополій «ворітних платформ»	Стимулювання конкуренції, зростання частки МСП	Gatekeepers, цифрові стартапи
eIDAS (Регламент 910/2014)	Електронна ідентифікація	Прискорення кроскордонних цифрових транзакцій	Громадяни, держави, компанії
AI Act (очікується)	Штучний інтелект	Контроль за впровадженням AI, підтримка інноваційних моделей	AI-стартапи, регулятори

Джерело: складено авторкою.

бує координації зусиль у рамках Європейської агенції з кібербезпеки (ENISA). Відмінності в цифровій інфраструктурі між державами-членами створюють ризик посилення цифрового розриву. Реалізація програми Digital Europe має згладити цей дисбаланс шляхом фінансування цифрових проєктів у менш розвинутих регіонах⁹.

Україна як країна — кандидат на вступ до ЄС має можливість інтегруватися до ЄЦР шляхом адаптації законодавства до *acquis communautaire* у сфері цифрової політики. Пріоритетами є його приведення у відповідність з вимогами GDPR, участь у програмі EU4Digital¹⁰ і гармонізація ринку телекомунікацій. Отже, для України участь у цифровому ринку має стратегічне значення, тобто дозволить:

- 1) розширити доступ до внутрішнього ринку ЄС через інтеграцію в цифрову інфраструктуру і взаємне визнання електронної ідентифікації (eID);
- 2) збільшити експорт цифрових послуг, який уже становить понад 40 % ІТ-експорту України;
- 3) залучити європейські інвестиції у стартапи та ІТ-інфраструктуру;
- 4) передати ноу-хау та інтегруватися до спільних інноваційних ініціатив ЄС (Horizon Europe, Digital Europe Programme).

Проте для досягнення цих вигод необхідним є успішне впровадження *acquis* ЄС, особливо в галузях цифрової безпеки, захисту даних і регулювання платформ. З огляду на це, доцільним є проведення SWOT-аналізу, який дозволить виявити сильні й слабкі сторони, можливості й загрози, що супроводжують процес адаптації європейських стандартів у зазначених сферах (табл. 2).

Цифрова інтеграція України до ЄЦР ЄС має великий потенціал для модернізації економіки, підвищення конкурентоспроможності й посилення євроінтеграційного курсу країни. Водночас для ефективного використання можливостей слід усунути внутрішні бар'єри, а саме: оновити законодавство, посилити кіберзахист, розвинути інфраструктуру і забезпечити цифрову інклюзію в усіх регіонах. Це вимагатиме чіткої координації між урядом, бізнесом і міжнародними партнерами (табл. 3).

Цифрове законодавство України перебуває на етапі активного формування й гармонізації з *acquis* ЄС, однак наразі все ще потребує глибокої адаптації до європейських нормативно-правових стандартів у сфері цифрового регулювання. Імплементация GDPR вимагає не лише законодавчих змін, а й створення незалежного наглядового органу. Гармонізація з DSA і DMA є критично важливою з огляду на участь українського бізнесу в глобальних цифрових екосистемах. Інтеграція в eIDAS триває, проте для повної взаємодії необхідно завершити технічну уніфікацію й забезпечити відповідність

⁹ European Commission. Digital Europe Programme (2021-2027). URL: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/digital-europe-programme_en (дата звернення: 31.10.2025).

¹⁰ EU4Digital Initiative. *EU4Digital*. URL: <https://eufordigital.eu/uk/countries/ukraine/> (дата звернення: 31.10.2025).

Таблиця 2. SWOT-аналіз цифрової інтеграції України до ЄЦР ЄС

Отримані результати	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Розвинутий ІТ-сектор з експортною орієнтацією</p> <p>Досвід цифровізації державних послуг (проект «Дія»)</p> <p>Висока кваліфікація ІТ-спеціалістів</p> <p>Геополітична орієнтація на ЄС і підтримка євроінтеграції</p> <p><i>Можливості</i></p> <p>Інтеграція до Єдиного цифрового ринку й участь у Digital Europe</p> <p>Доступ до європейських цифрових інвестицій і хмарної інфраструктури</p> <p>Упровадження норм DSA/DMA для захисту прав споживачів</p> <p>Спрощення доступу ІТ-бізнесу до внутрішнього ринку ЄС</p>	<p>Низький рівень гармонізації законодавства з acquis ЄС</p> <p>Обмежене фінансування цифрової інфраструктури в регіонах</p> <p>Відсутність повноцінної системи кіберсертифікації</p> <p>Фрагментарне впровадження стандартів електронної ідентифікації</p> <p><i>Загрози</i></p> <p>Зовнішні кіберзагрози і гібридні атаки</p> <p>Високий рівень цифрової нерівності між містами і сільськими територіями</p> <p>Можливі обмеження з боку gatekeepers без узгодженого регулювання</p> <p>Повільна імплементація через політичну і воєнну нестабільність</p>

Джерело: складено авторкою.

Таблиця 3. Відповідність цифрового законодавства України acquis ЄС

Сфера регулювання	Acquis ЄС (акт / норма)	Українське законодавство	Ступінь відповідності
Захист персональних даних	GDPR (2016/679)	Закон України «Про захист персональних даних» (2010, ред. 2022 р.)	Часткова
Цифрова ідентифікація	eIDAS (910/2014/ЄС)	Закон «Про електронні довірчі послуги»	»
Кібербезпека	Cybersecurity Act (2019/881)	Закон «Про основи кібербезпеки України»	Висока
Регулювання платформ / маркетплейсів	DSA, DMA	Поки відсутні окремі законодавчі акти	Низька
Електронна комерція	Директива 2000/31/ЄС	Закон «Про електронну комерцію» (2015 р.)	Часткова
Право інтелектуальної власності онлайн	IP Enforcement Directive (2004/48/ЄС)	Закон «Про авторське право і суміжні права»	»

Джерело: складено авторкою.

стандартам ЄС. GDPR не лише вимагає змін у законі, а й створення незалежного органу (аналог EDPB) — наразі в Україні цю роль формально виконує Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Регулювання платформ (DSA/DMA) — пріоритетний напрям гармонізації, особливо з огляду на велику присутність українських підприємств у екосистемі Google, Meta, Amazon; eIDAS — поступова інтеграція в рамках взаємного визнання електронних підписів, однак повної сумісності технологічних стандартів ще не досягнуто.

«Дорожня карта» гармонізації цифрового законодавства України з *acquis* ЄС є ключовим інструментом для системної та послідовної імплементації європейських нормативів у національне правове поле (табл. 4). Вона розроблена у вигляді поетапного плану, який передбачає конкретні часові орієнтири, відповідність положенням *acquis* і визначення потенційних відповідальних виконавців. Такий підхід дозволяє не лише забезпечити узгодженість з правом ЄС, але й ефективно координувати зусилля органів влади, бізнесу і міжнародних партнерів.

Аналіз «дорожньої карти» гармонізації цифрового законодавства України з Єдиним цифровим ринком ЄС свідчить про системну, поетапну інтеграцію в правове поле останнього. Представлена послідовність адаптаційних заходів охоплює ключові сфери цифрового регулювання — від захисту персональних даних і електронної ідентифікації до відповідальності онлайн-платформ, конкурентної політики, кібербезпеки і електронної комерції. Кожен із семи етапів передбачає не лише імплементацію окремих нормативно-правових актів ЄС, таких як GDPR, eIDAS, DSA, DMA чи Cybersecurity Act, але й істотне оновлення інституційної інфраструктури: створення нових органів, розширення повноважень наявних регуляторів, узгодження процедур сертифікації, а також упровадження міждержавного визнання цифрових рішень.

На особливу увагу заслуговує міжвідомча кооперація, необхідна для забезпечення синхронності змін, що включає Верховну Раду України, профільні міністерства, комітети, а також органи з кібербезпеки, антимонопольного регулювання та інноваційної політики. Крім того, дотримання орієнтованих термінів реалізації залежатиме від наявності ресурсів, політичної волі та зовнішньої технічної підтримки. Гармонізація цифрового законодавства є не лише формальним виконанням зобов'язань у межах євроінтеграційного курсу, а й важливим інструментом модернізації цифрового середовища України відповідно до кращих європейських практик. Реалізація запропонованих кроків сприятиме формуванню ефективної, безпечної і конкурентоспроможної цифрової екосистеми, сумісної з ринком ЄС.

Успішна гармонізація цифрового законодавства України з *acquis communautaire* Європейського Союзу потребує комплексного підходу, що охоплюватиме як політичні, так й інституційні, освітні та комунікаційні аспекти. Ключовими умовами цього процесу є наявність стійкої політичної волі,

Таблиця 4. «Дорожня карта» гармонізації законодавства України з ЄЦР ЄС

Етап	Сфера / законодавство ЄС	Необхідні дії в Україні	Орієнтовний термін, роки	Ключові виконавці
1	GDPR (Регламент 2016/679)	Ухвалення нового закону про захист персональних даних. Створення незалежного органу контролю	2024—2025	Верховна Рада України, Міністерство юстиції України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (омбудсмен)
2	eIDAS (Регламент 910/2014)	Адаптація до стандартів ETSI. Упровадження взаємного визнання е-підписів з ЄС	2025	Міністерство цифрової трансформації України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Національне агентство з питань запобігання корупції
3	DSA (Регламент 2022/2065)	Підготовка законопроекту про відповідальність онлайн-платформ. Встановлення механізмів контент-контролю	2025—2026	Міністерство цифрової трансформації України, НКЕК, Комітет цифрової трансформації ВРУ
4	DMA (Регламент 2022/1925)	Визначення національного органу для моніторингу gatekeepers. Гармонізація антимонопольного законодавства	2026	Антимонопольний комітет України, Міністерство економіки України
5	Cyber-security Act (Регламент 2019/881)	Запровадження єдиної системи сертифікації кіберпродуктів. Розширення мандату CERT-UA і обмін з ENISA	2024—2025	Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Кіберполіція, РНБО
6	Директива про електронну комерцію (2000/31/ЄС)	Оновлення закону «Про електронну комерцію». Визначення правового статусу цифрових посередників	2025	Міністерство економіки України, Міністерство цифрової трансформації України, Верховна Рада України
7	AI Act (очікується ухвалення)	Проведення аналізу ризиків застосування AI в Україні. Створення правової рамки для AI-технологій	2026 +	Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство освіти і науки України, Інститут інноваційної освіти Національної академії педагогічних наук України

Джерело: складено авторкою за: Дорожня карта цифрової інтеграції України до ЄС. Міністерство цифрової трансформації України. 2023. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-predstavila-onovlenu-dorozhnyu-kartu-integratsii-do-edinogo-tsifrovogo-rinku-es> (дата звернення: 31.10.2025).

Таблиця 5. Ключові умови й заходи для гармонізації цифрового законодавства України з *acquis* ЄС

Ключова умова	Конкретні заходи
1. Політична воля і стабільне законодавче середовище	Забезпечити підтримку цифрових реформ на рівні вищого керівництва держави. Ухвалити законопроекти, узгоджені з нормами ЄС, зокрема GDPR. Провести інституційне зміцнення органів, відповідальних за цифрову політику
2. Міжнародна технічна допомога	Забезпечити активну участь у програмах ЄС: TAIEX, Twinning, Digital Europe. Залучити європейських експертів до розробки законодавчих актів. Отримати фінансову й експертну допомогу від партнерів ЄС
3. Підготовка і перепідготовка кадрів	Організувати тренінги для державних службовців. Надати професійну підготовку для юристів і фахівців ІТ-сфери з питань стандартів ЄС. Розробити навчальні курси і сертифікаційні програми у сфері цифрових технологій
4. Ефективна публічна комунікація	Провести інформаційні кампанії щодо переваг цифрової інтеграції. Залучити бізнес і громадські організації до діалогу щодо реформ. Розробити інфографіку, вебінари і пояснювальні матеріали для широкої аудиторії

Джерело: складено авторкою.

забезпечення законодавчої узгодженості з нормами ЄС (зокрема, GDPR), ефективне використання інструментів міжнародної технічної допомоги (Technical Assistance Information Exchange — TAIEX, Twinning, Digital Europe), а також цілеспрямована підготовка кадрів і широка підтримка суспільства (табл. 5). Насамперед, це наявність політичної волі й стабільного законодавчого середовища, що є критично важливим для ухвалення законів, у першу чергу тих, що відповідають вимогам GDPR. Важливу роль відіграє міжнародна технічна допомога через участь України у відповідних програмах ЄС, таких як TAIEX, Twinning і Digital Europe. Не менш важливою є підготовка кадрів, зокрема навчання державних службовців, представників ІТ-сектору й юридичної спільноти нових нормативів. Крім того, ефективна публічна комунікація реформ має забезпечити розуміння й підтримку процесу цифрової інтеграції з боку бізнесу і громадськості.

Реалізація цих заходів є визначальною не лише для юридичної адаптації, а й для поступової інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС, що, у свою чергу, сприятиме посиленню національної цифрової безпеки, підвищенню конкурентоспроможності економіки і розвитку інноваційного середовища.

ВИСНОВКИ

Єдиний цифровий ринок ЄС являє собою не лише стратегічну складову його цифрової трансформації, але й чітко окреслює стандарти функціонування сучасної економіки знань. Правова архітектура ЄЦР формує нормативну основу для прозорості, справедливої і конкурентної цифрової взаємодії між громадянами, бізнесом і державою. Саме тому Україна має невідкладно переходити від декларативних намірів до послідовної реалізації «дорожньої карти» гармонізації з *acquis* ЄЦР.

У цьому контексті дуже важливими є ухвалення й впровадження нового законодавства у сфері захисту персональних даних, яке б відповідало вимогам GDPR, з паралельним створенням дієвого незалежного наглядового органу. Будь-яке зволікання з цими процесами послаблює інституційну спроможність держави й унеможлиблює укладення взаємовизнаних цифрових угод з ЄС. Адаптація до норм eIDAS і забезпечення транскордонного визнання *e*-підписів з ЄС мають стати технічно пріоритетними завданнями для профільних міністерств. Не менш важливим є формування нормативного поля для DSA і DMA: необхідно чітко окреслити межі відповідальності цифрових платформ, механізми захисту користувачів і забезпечити ефективний антимонопольний нагляд за *gatekeepers*. Особливу увагу слід приділити створенню національної системи сертифікації кіберпродуктів, що відповідає вимогам *Cybersecurity Act*, а також налагодженню сталого обміну з ENISA. Це не лише зміцнить кіберстійкість України, а й дозволить забезпечити сумісність з інфраструктурою цифрової безпеки ЄС.

Регіональні диспропорції у доступі до цифрових послуг мають бути усунуті завдяки реалізації цільових державних програм інфраструктурного розвитку, підтримці цифрової освіти і стимулюванню локальних ініціатив. Паралельно має бути активізовано роз'яснювальну роботу в бізнес-колах і серед громадськості щодо сутності й переваг цифрової інтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Andriychuk, O. (2023). EU Digital Competition Law: The Socio-Legal Foundations. *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*. Vol. 25. P. 81–104. <https://doi.org/10.1017/cel.2023.12>
- Ergen, T., Antonucci, L., Arslan, M., Singal, S., Harracá, M., Lehdonvirta, V. (2024). On Vili Lehdonvirta's Cloud Empires: How digital platforms are overtaking the state and how we can regain control. *Socio-Economic Review*. 22(4). 2025-2038. <https://doi.org/10.1093/ser/mwae023>
- Hacker, P., Cordes, J., Rochon, J. (2022). Regulating gatekeeper AI and data: Transparency, access, and fairness under the DMA, the GDPR, and beyond. *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2212.04997>
- Novelli, C., Casolari, F., Hacker, P., Spedicato, G., Floridi, L. (2024). Generative AI and EU Law: Navigating the Legal Landscape of Responsibility, IP, and Transparency. *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2401.07348>
- Veale, M. (2023). Rights for those who unwillingly, unknowingly and unidentifiably compute! *SocArXiv*. <https://doi.org/10.31235/osf.io/4ugxd>

Savin, A. (2020). EU Internet Law. Monograph. 2nd ed. Edward Elgar Publishing. 424 p.
<https://doi.org/10.4337/9781789908572>

Gal, M., Aviv, O. (2020). The competitive effects of the GDPR. *Journal of Competition Law & Economics*. 16(3). 349-391. <https://doi.org/10.1093/joclec/nhaa012>

Надійшла 25.06.2025

Прорецензована 22.07.2025

Доопрацьована 27.07.2025

Підписана до друку 07.08.2025

REFERENCES

Andriychuk, O. (2023). EU Digital Competition Law: The Socio-Legal Foundations. *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*. Vol. 25. P. 81-104. <https://doi.org/10.1017/cel.2023.12>

Ergen, T., Antonucci, L., Arslan, M., Singal, S., Harracá, M., Lehdonvirta, V. (2024). On Vili Lehdonvirta's Cloud Empires: How digital platforms are overtaking the state and how we can regain control. *Socio-Economic Review*. 22(4). 2025-2038. <https://doi.org/10.1093/ser/mwae023>

Hacker, P., Cordes, J., Rochon, J. (2022). Regulating gatekeeper AI and data: Transparency, access, and fairness under the DMA, the GDPR, and beyond. *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2212.04997>

Novelli, C., Casolari, F., Hacker, P., Spedicato, G., Floridi, L. (2024). Generative AI and EU Law: Navigating the Legal Landscape of Responsibility, IP, and Transparency. *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2401.07348>

Veale, M. (2023). Rights for those who unwillingly, unknowingly and unidentifiably compute! *SocArXiv*. <https://doi.org/10.31235/osf.io/4ugxd>

Savin, A. (2020). EU Internet Law. Monograph. 2nd ed. Edward Elgar Publishing. 424 p.
<https://doi.org/10.4337/9781789908572>

Gal, M., Aviv, O. (2020). The competitive effects of the GDPR. *Journal of Competition Law & Economics*. 16(3). 349-391. <https://doi.org/10.1093/joclec/nhaa012>

Received on June 25, 2025

Reviewed on July 22, 2025

Revised on July 27, 2025

Signed for printing on August 7, 2025

Olena Karas, PhD (Econ.), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of International Economics
West Ukrainian National University
11, Lvivska St., Ternopil, 46000, Ukraine

EU DIGITAL SINGLE MARKET FORMATION: LEGAL AND ECONOMIC ASPECTS

The formation of the European Union's Digital Single Market (DSM) as one of the EU's main strategic initiatives in the field of digital transformation, legal regulation and economic integration is examined. The legal framework for the DSM functioning is studied, in particular, such key regulatory acts as the General Data Protection Regulation (GDPR), the Digital Services Act (DSA) and the Digital Markets Act (DMA), the eIDAS Regula-

tion and the Artificial Intelligence Act (AI Act). These instruments aim to ensure the protection of personal data, fair competition, algorithmic transparency, reliable identification and the safe implementation of new technologies.

The economic impact of the DSM on productivity growth, support for small and medium-sized businesses, reduction of transaction costs, strengthening of innovation potential, development of digital infrastructure and stimulation of investment is revealed. The challenges and prospects of Ukraine's digital integration into the DSM are analyzed, in particular using SWOT analysis. The strengths of the IT sector, shortcomings of the regulatory framework, as well as opportunities for participation in the EU programs and cybersecurity- and digital inequality-related threats are identified.

A detailed "roadmap" for harmonizing Ukrainian digital legislation with the EU acquis covering seven areas from data protection to AI regulation is proposed. It is emphasized that Ukraine's digital integration is of strategic importance for economic modernization, strengthening cyber resilience and forming a competitive digital state. It is substantiated that the successful implementation of this strategy is possible under the condition of political stability, institutional capacity, personnel training and active involvement of the public and international partners in digital reforms.

Keywords: *Digital Single Market; European Union; General Data Protection Regulation (GDPR); Digital Services Act (DSA); digital transformation; legal regulation; economic integration; Ukraine.*